

Hagia Sophia

Kościół Świętej Mądrości Bożej

Stambuł (tur. *İstanbul*) – Rozciąga się po obu stronach cieśniny morskiej Bosfor, od północnego wybrzeża morza Marmara do południowego wybrzeża Morza Czarnego. Położenie miejscowości zarówno w europejskiej Tracji, jak i azjatyckiej Bitynii sprawia, że jest ona jedyną metropolią świata znajdującą się na dwóch kontynentach.

Współczesne miasto tworzą trzy części: część azjatycka, półwysep po stronie europejskiej na południe od Złotego Rogu oraz dzielnica Galata z tzw. Nowym Miastem. W części europejskiej znajdują się instytucje handlowe, zaś część azjatycka ma charakter dzielnicy mieszkaniowej.

Bizancjum, to nazwa starożytnego miasta leżącego nad cieśniną Bosfor, łączącą morze Marmara z Morzem Czarnym, nad zatoką Złoty Róg. Powstałe jako kolonia grecka w VII wieku p.n.e. Bizancjum, to także nazwa powstałego później cesarstwa.

Nazwa **Konstantynopol** czyli „Miasto Konstantyna” stała się oficjalną nazwą miasta przez cały okres bizantyński, używaną również w czasach Imperium Osmańskiego.

W 1930 roku rząd turecki wystąpił z apelem do państw zachodnich o zaprzestanie używania formy Konstantynopol, a używanie tylko nazwy **Istanbul**, jednocześnie wymuszając stosowanie tej nazwy nowym prawem pocztowym.

Stambuł (dawny Konstantynopol) zamieszkuje obecnie prawie 15 milionów mieszkańców, co czyni go największym miastem Turcji. Stambuł jest również jednym z głównych powodów, dla których turyści odwiedzają ten kraj. Posiada bowiem niezliczoną ilość atrakcji i zabytków.

Większość z nich koncentruje się w dzielnicy Sultanahmet, gdzie zobaczyć można **Hagę Sofię** czy **Błękitny Meczet**.

HAGIA SOPHIA - KOŚCIÓŁ CHRZEŚCIJAŃSKI w LATACH 537r. - 1453r.

Bazylika Hagia Sophia, (tur. Aja Sofia) – w Stambule (dawny Konstantynopol). W przeszłości (przez 916 lat) świątynia chrześcijańska, następnie meczet a od 1935 roku, muzeum. Budynek uważany za najwspanialszy obiekt architektury i budownictwa całego pierwszego tysiąclecia naszej ery.

Będąc świątynią chrześcijańską nosił nazwę **Kościoła Świętej Mądrości Bożej** (zwany czasem również **Wielkim Kościołem**). Była to najwyższa rangą świątynia w Cesarstwie Bizantyjskim (lub Bizantyńskim), katedra patriarsza oraz miejsce modłów i koronacji cesarzy.

Została ufundowana przez Justyniana I Wielkiego, w obecnym kształcie powstała w okresie od 23 lutego 532 do 27 grudnia 537. Po zdobyciu Konstantynopola przez Osmanów w 1453 zamieniona na meczet (wtedy m.in. dobudowano minarety).

Justynian I Wielki zlecił inżynierowi i matematykowi Antemiuszowi z Tralles i architektowi Izydorowi z Miletu budowę świątyni. Zgodnie z opisem Prokopiusza z Cezarei cesarz brał czynny udział w planowaniu kościoła i rozwiązywaniu detali architektonicznych.

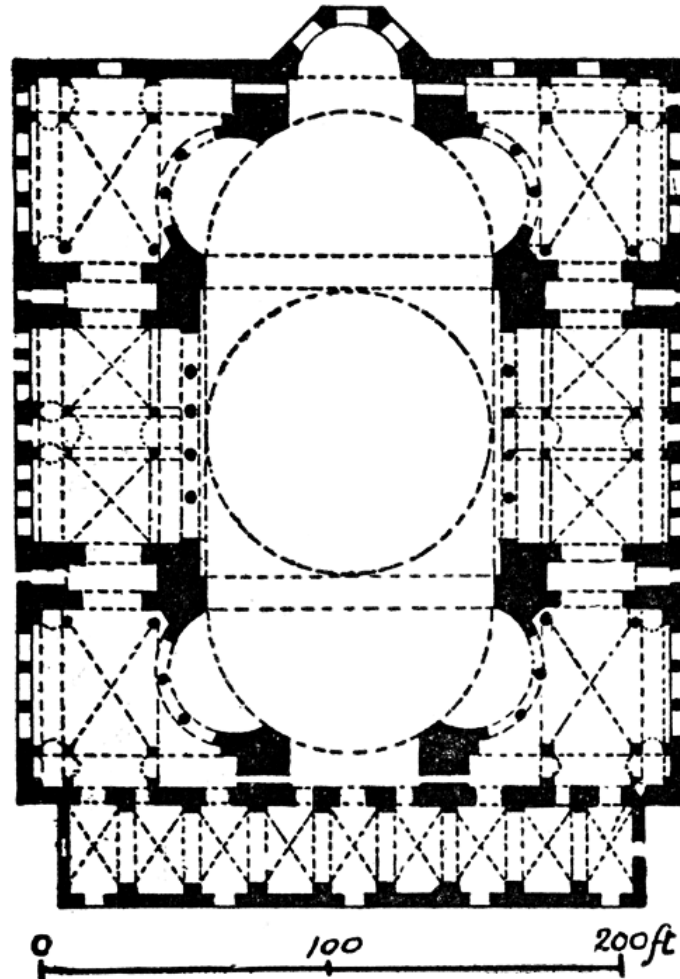

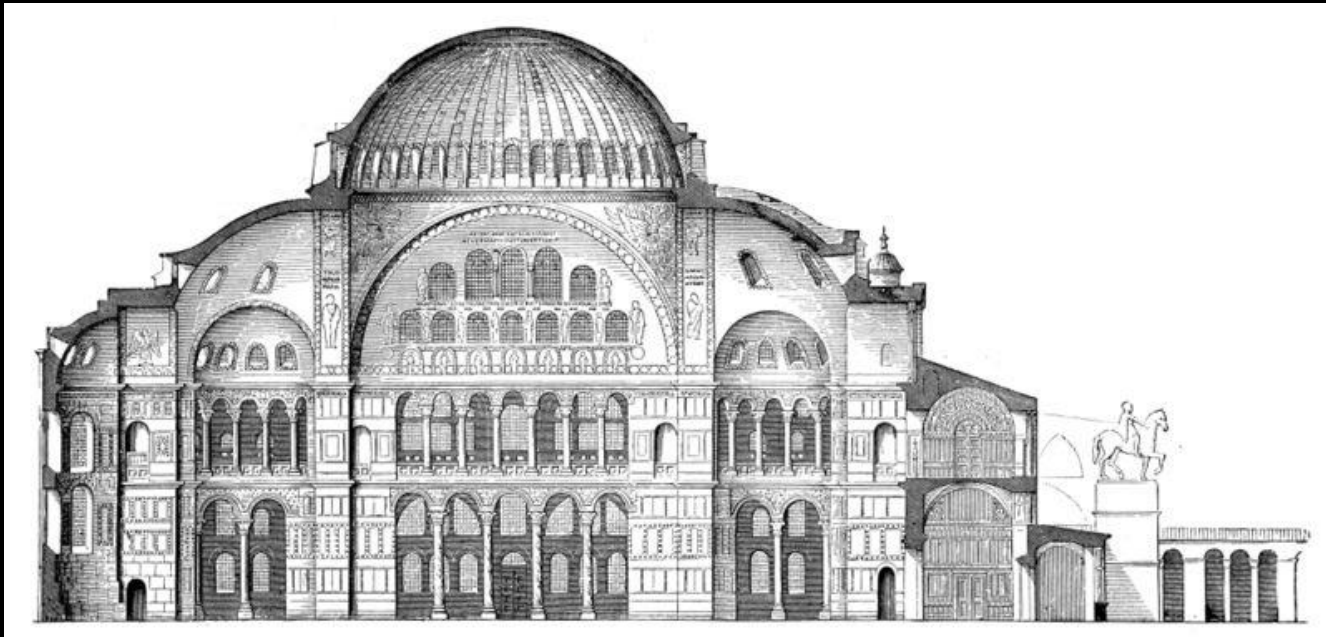
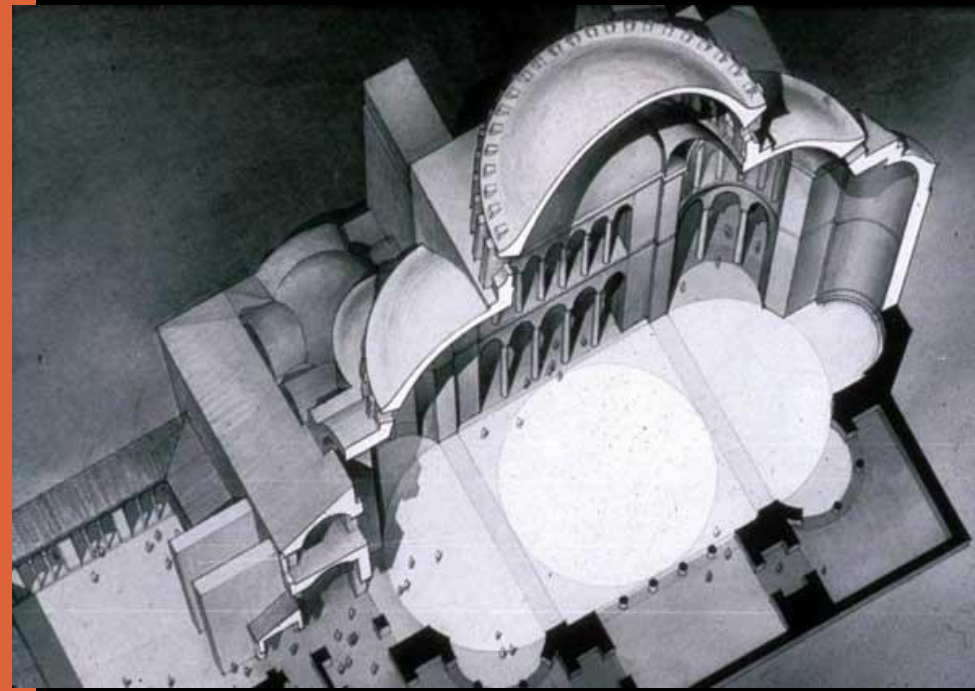
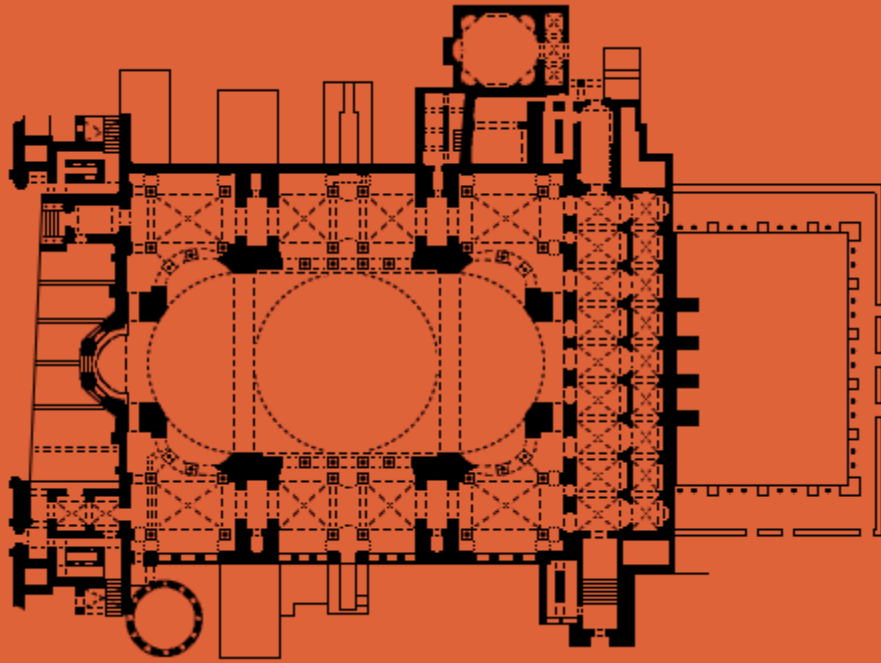

**O SALOMONIE!
PRZEŚCIGNAŁEM CIĘ!
(Słowa cesarza Justyniana.)**

Według założenia jej architektów, budowla została podzielona na trzy części: atrium otoczone portykami, **narteks** (kryty przedsionek przy przedniej ścianie kościoła) i bazylikę właściwą. Hagia Sophia jest najdoskonalszym przykładem bizantyjskiej **bazyliki kopułowej**, czyli założenia **łączącego układ bazyliki z budowlą centralną**.

Światło wpadające do świątyni ślizgało się po powierzchniach kamieni i cennych kruszców, podkreślając luksus i przepych najważniejszej świątyni Cesarstwa Bizantyjskiego.

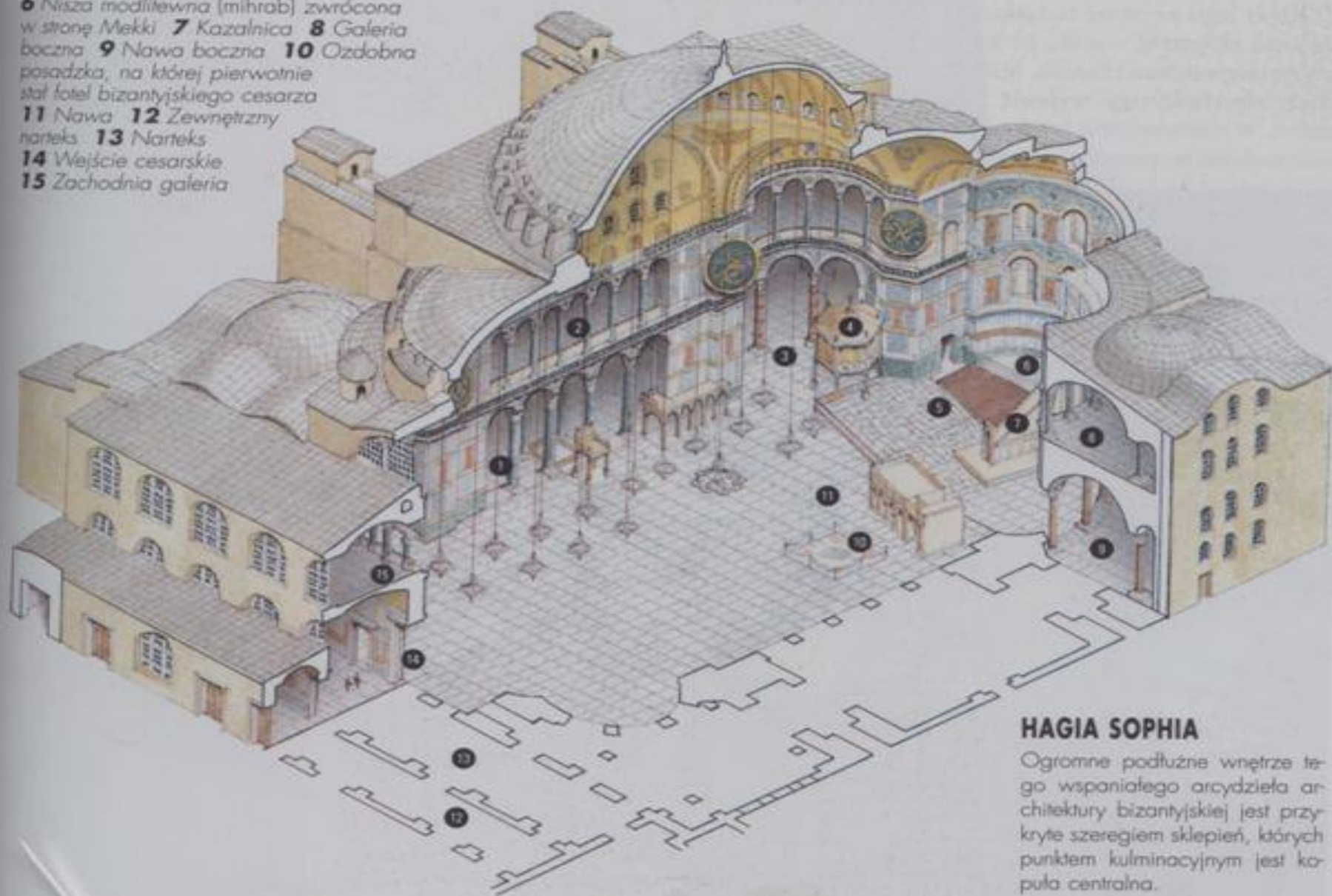

Oznaczenia

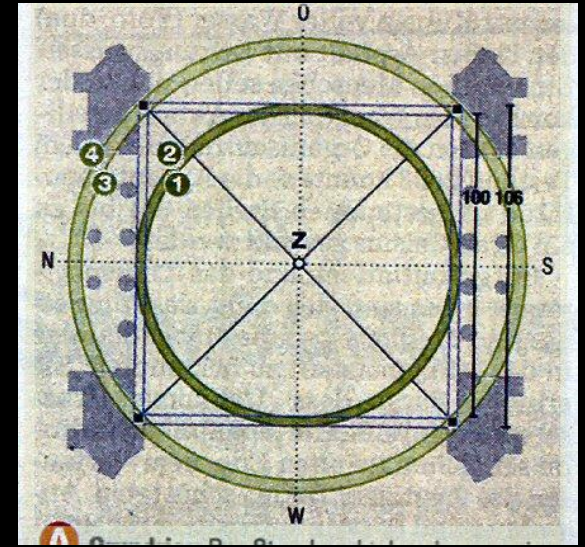
- 1 Nawa boczna
- 2 Galeria boczna
- 3 Nisza
- 4 Łoża cesarska
- 5 Absyda
- 6 Nisza modlitewna (mihrab) zwrócona w stronę Mekki
- 7 Kazalnica
- 8 Galeria boczna
- 9 Nawa boczna
- 10 Ozdobna posadzka, na której pierwotnie stał fotel bizantyjskiego cesarza
- 11 Nawa
- 12 Zewnętrzny narteks
- 13 Narteks
- 14 Wejście cesarskie
- 15 Zachodnia galeria

HAGIA SOPHIA

Ogromne podłużne wnętrze tego wspaniałego arcydzieła architektury bizantyjskiej jest przykryte szeregiem sklepień, których punktem kulminacyjnym jest kopuła centralna.

PLAN KOPUŁY

Kopuła pod względem architektonicznym uznawana jest za rozwiązanie wyjątkowe, śmiałe i nowatorskie, nie dające wpisać się w ramy znanych typów budowli.

Centralną część kościoła stanowi przestrzeń założona na planie kwadratu, znajdująca się w nawie głównej i wyznaczona przez cztery potężne filary. W kwadrat wpisane jest koło będące podstawą kopuły rozpiętej nad główną przestrzenią świątyni.

Rozwiązanie rozpięcia kopuły jest wybitnym osiągnięciem konstrukcyjnym budowniczym.

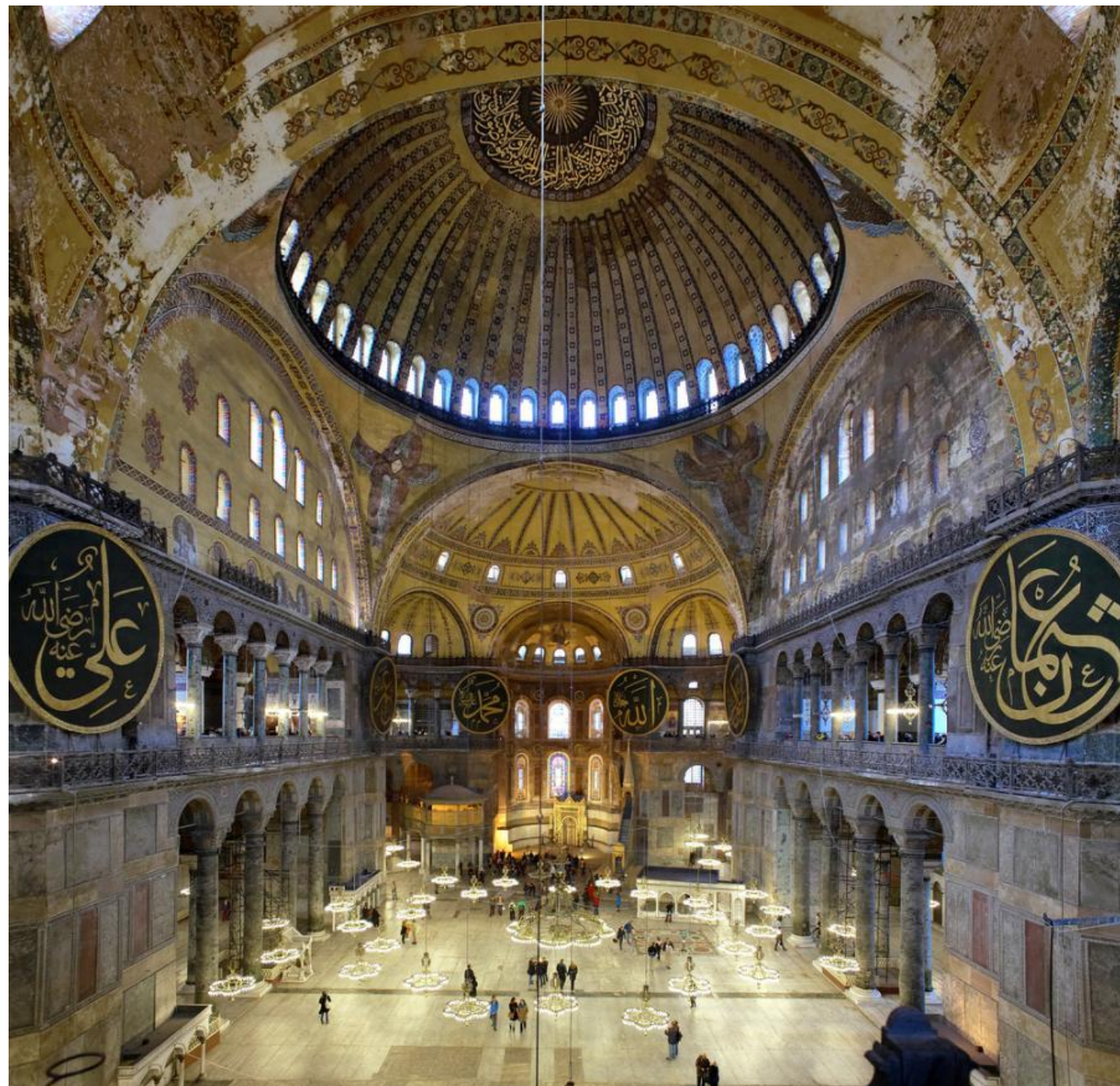
Kopułę podtrzymują bezpośrednio cztery **pendentywy** „wyrastające” z narożnych filarów. Pendentywy, zwane inaczej żagielkami, mają kształt trójkąta sferycznego i pozwalają na przejście z planu kwadratu (w przyziemiu) do planu koła (kopuły).

Dzięki pendentywom masywna kopuła – jej średnica liczy 31 metrów a wysokość od posadzki do najwyższego punktu 55,6 metra – optycznie traci swój ciężar, wydaje się lekka. Wrażenie lekkości potęguje światło wlewające się oknami u podstawy kopuły.

Wnętrze rozświetla światło wpadające przez umieszczone w podstawie kopuły okna. Lekko owalna (30,8 na 31,8 m.) i wznosi się na wysokość 55,6 metrów nad posadzką. Dolny poziom kopuły podpira 40 kolumn.

KAPITELE KOLUMN

Szczególnie cenione ażurowe

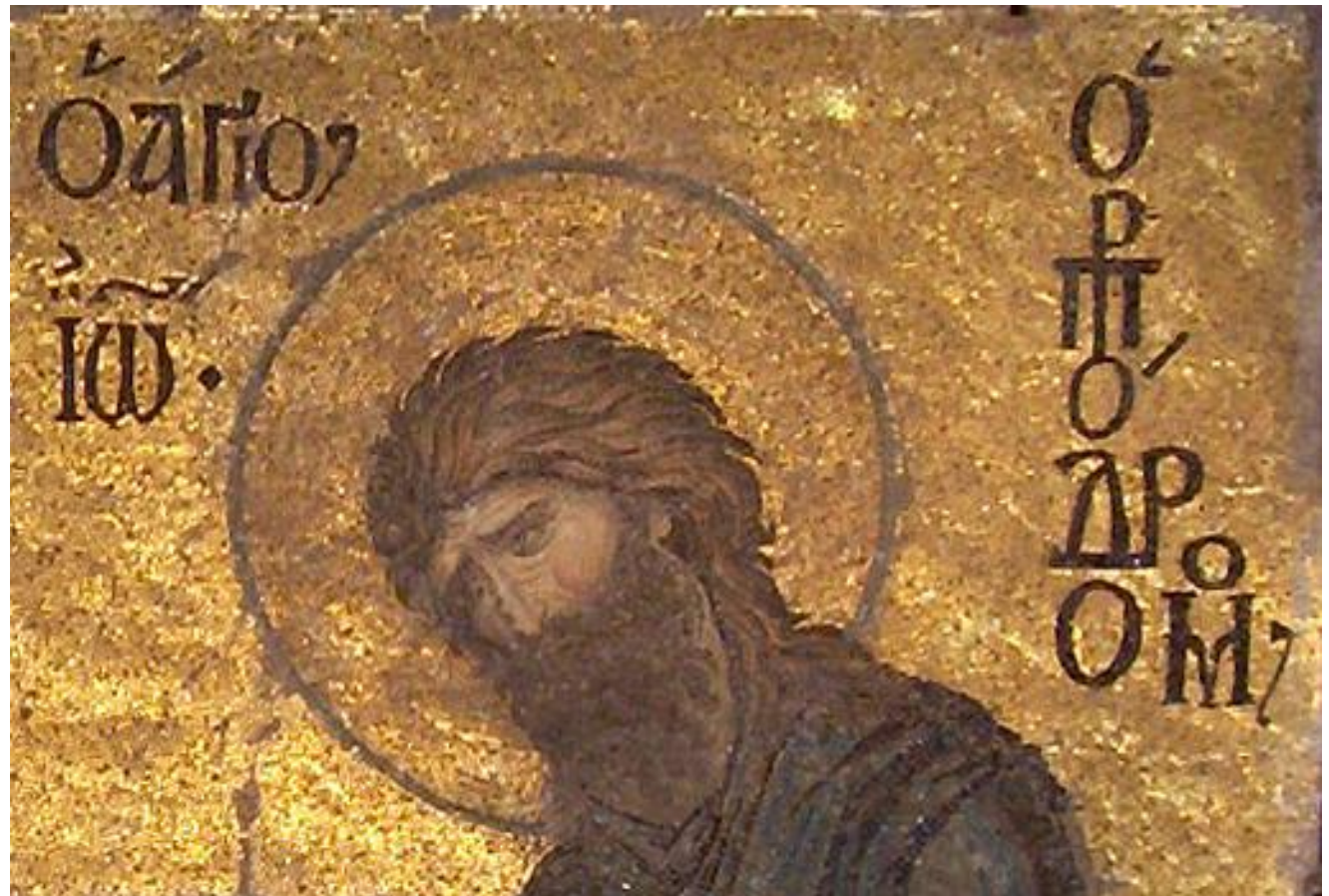

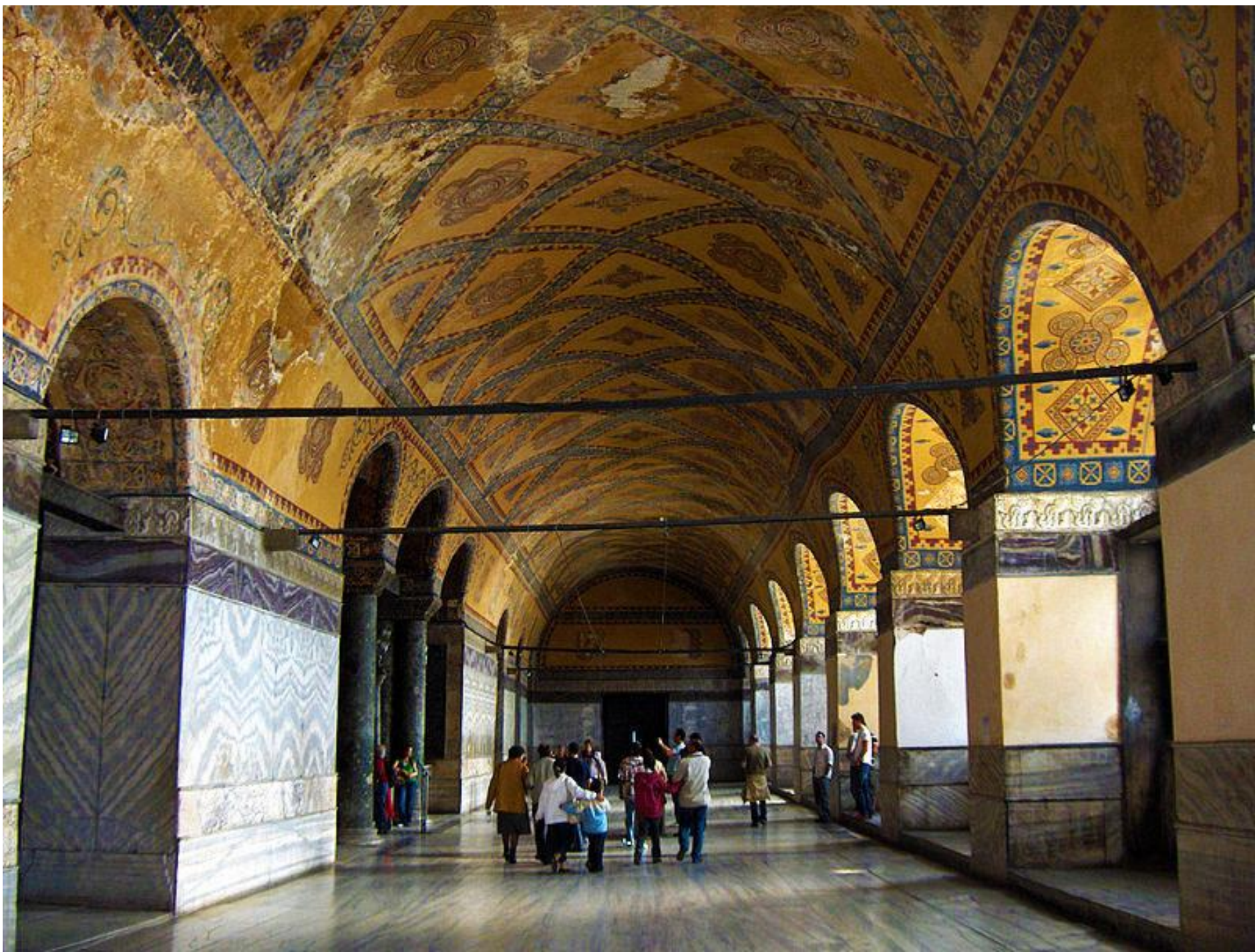

Mozaiki. Hagia Sophia jest skarbnicą wspaniałych mozaik, mimo że wiele z nich zostało zatynkowanych lub zniszczonych przez Turków, którzy przejęli budowlę wraz z opanowaniem Konstantynopola w 1453 roku. Większość dzieł powstała na przestrzeni VIII-IX wieku

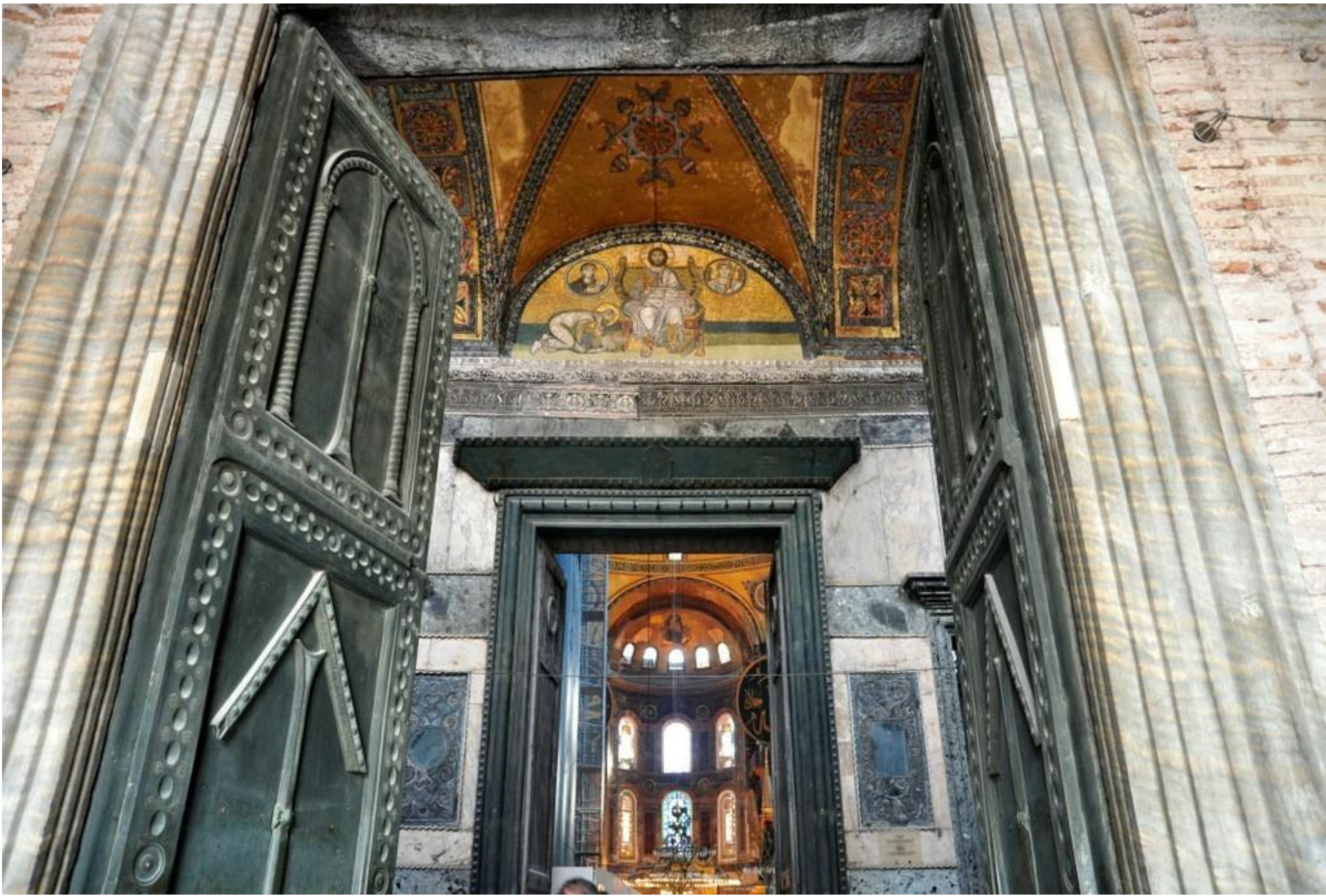
Jan Chrzciciel

Mozaika znajduje się w tympanonie w wewnętrznym narteksie nad bramą cesarską. Przedstawia Chrystusa Pantokratora siedzącego na wysadzonym klejnotami tronie. Prawą ręką udziela błogosławieństwa zaś w lewej trzyma otwartą księgę z inskrypcją: "pokój z tobą, ja jestem światłością świata"

**MATKA BOSKA Z DZIECIĄTKIEM
W OTOCZENIU
KONSTANTYNA WIELKIEGO
POKAZUJĄCEGO MODEL MIASTA
KONSTANTYNOPOLA
ORAZ
JUSTYNIANA WIELKIEGO
PREZENTUJĄCEGO MODEL
HAGII SOPHII**

**MOZAIKA CESARZOWEJ ZOE
PANTOKRATOR Z CESARZEM
KONSTANTYNEM**

MP

ΘΥ

IO
VO
CI
TI
M
OC
B
A
N
C
IE

Κ
Ω
Ν
Σ
Τ
Α
Ν
Τ
Ι
Ν
Ο
C
Μ
Ε
Τ
Α
Ρ
Ε
Λ
Α
C
Ι
Α
C
Υ
C

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΣ ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΜΡ

ΘΥ

ΕΙΡΗΝΗ

ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ

ΣΙΑΣ
ΠΟΥ
ΦΩ
ΓΕΝΗ
ΙΣ

ΗΘΥ
ΣΕ
ΕΣ
ΤΑΤΗ

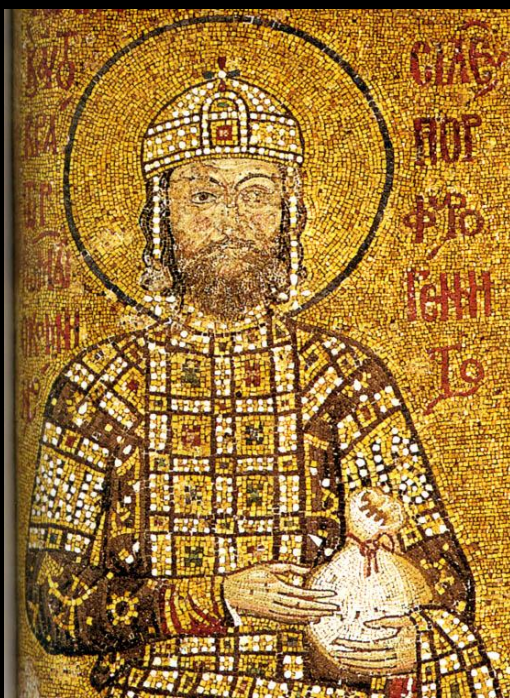
Ο
ΓΩΝ
ΦΥ
ΓΕΝ
Η
ΤΩ

Na pendentywach czterech serafini. Ich twarze zostały zniszczone, ale...
Jedna z nich została odkryta w 2009 roku.

Wizerunek serafina

MOZAIKA CESARZOWEJ ZOE

MOZAIKA CESARZOWEJ IRENE

MOZAIKA CESARZA JONA

MOZAIKA CESARZA KONSTANTYNA

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΕΝΧΩΤΩ
ΑΥΤΟΚΡΑΤΩΡ ΠΙΣΤΟΣ
ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΡΩΜΑΙΩΝ
ΟΜΟΝΟΜΩ

+ ΖΩΗ Η ΕΥΣΕ
ΒΕΣΤΑΤΗ
ΑΥΓΟΥΣΤΑ

ΙϞ

ΧϞ

**DEESIS , PANTOKRATOR Z NAJŚWIĘTSZĄ MARIĄ PANNĄ
I JANEM CHRZCICIELEM**

ΘΥ ΙC

XC.

ΟΑΡΙΟΥ
ΙΩ.

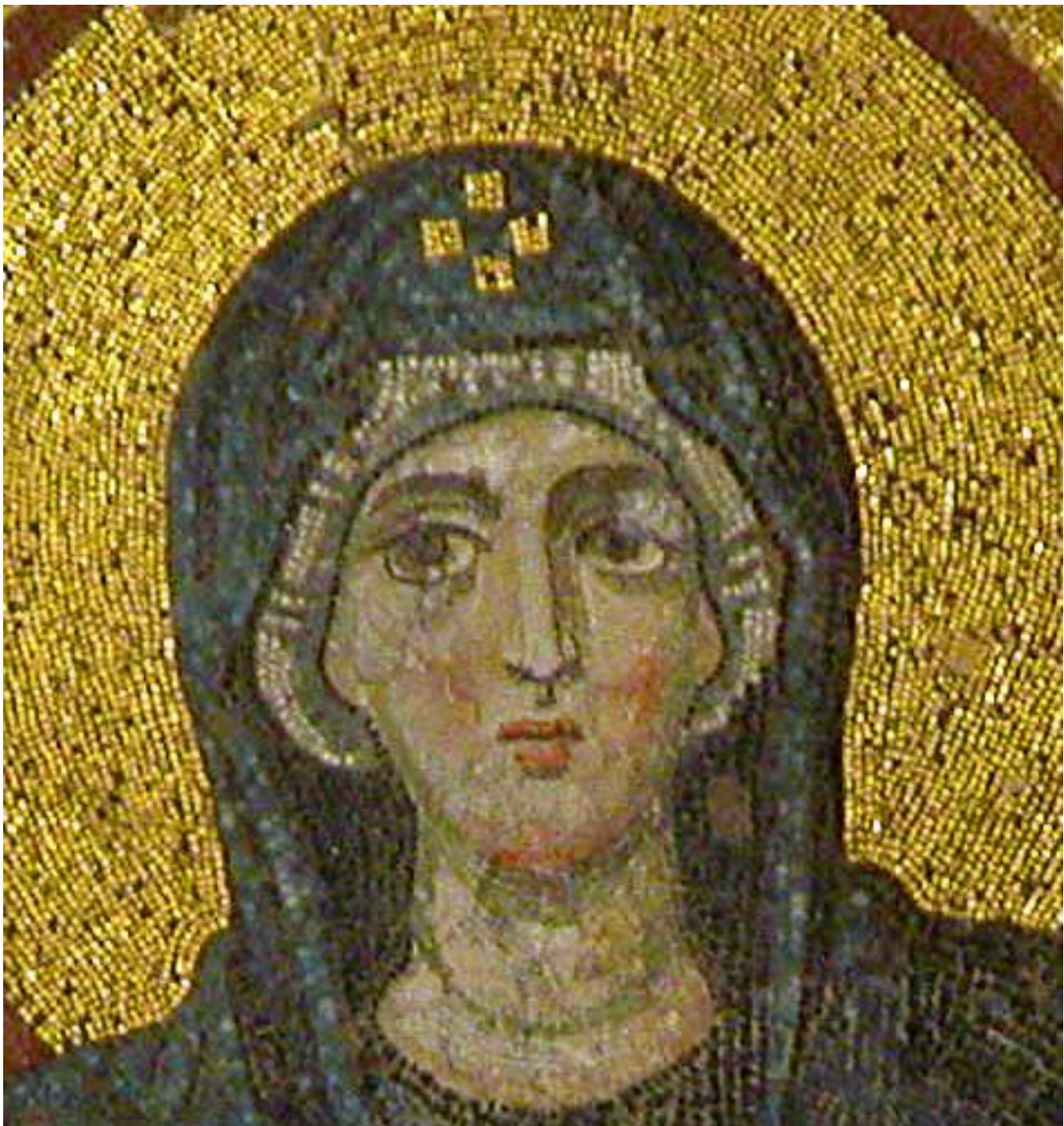

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΚΟΥ

Mozaika Matki Bożej z Dzieciątkiem Jezus, 867 r, sklepienie apsydy,
Hagia Sophia

**MIHRAB W MIEJSCU
DAWNEGO OLTARZA**

**MUŁZUMAŃSKIE ŻYRANDOLE
DO SKŁADANIA ŻYCZEŃ**

Loża sułtana oddzielona misterną kratą

8 DREWNIANYCH MEDALIONÓW

Najbardziej widoczną XIX wieczną modyfikacją wnętrza świątyni było zawieszenie ogromnych medalionów z inskrypcjami arabskimi, na których widnieją imiona Allaha, proroka Mahometa, czterech pierwszych kalifów oraz dwóch wnuków Mahometa.

W ramach prac przekształcających Hagia Sophię w muzeum usunięto dywany, którymi była wyłożona jej podłoga. Odślonięte zostały przy tym marmurowe posadzki, bogate w symbolikę bizantyjską i chrześcijańską. Najważniejszym odśloniętym na posadzkach elementem był tzw. *omphalion* czyli marmurowy krąg otoczony mniejszymi kołami. Wyznaczał on miejsce koronacji cesarzy bizantyjskich oraz punkt, w którym zasiadali oni podczas nabożeństw.

W XVI w. przywieziono z Miletu i ustawiono w świątyni dwa olbrzymie marmurowe naczynia, w których prawdopodobnie przechowywano oliwę do lamp.

MECZET od 1453 do 1934 r.

FONTANNA DO MUZUŁMAŃSKICH ABLUCJI

PLACZĄCA KOLUMNA

MUZEUM od 1934r

Hagia Sophia znów będzie meczetem

Zbudowana 1500 lat temu jako chrześcijańska katedra Hagia Sophia została przekształcona w meczet po podboju osmańskim w 1453 roku. W 1934 roku stała się muzeum i została wpisana na listę światowego dziedzictwa UNESCO. Teraz turecki sąd unieważnił jednak decyzję o przekształceniu jej w muzeum, a prezydent Turcji 10 lipca 2020 podpisał dekret przekształcający muzeum w meczet Ayasofya, jak brzmi jego turecka nazwa.

Hagię Sophię w 1979 r. odwiedził Jan Paweł II. W 2006 roku przybył do niej Benedykt XVI, a osiem lat później papież Franciszek.

AYA SOFYA

DZIĘKUJĘ

